

NASVA KÜLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2010-2019

Heaks kiidetud Nasva küla koosolekul 19.jaanuaril 2010

Nasva 2010

Sisukord

EESSÕNA	3
1. NASVA KÜLA PAIKNEMINE, LOODUS JA AJALUGU	4
1.1. Küla paiknemine, loodus ja maastikulised seosed	4
1.2. Küla ajalugu	5
2. KÜLAELANIKKOND JA KÜLAELANIKE KOOSTÖÖ	6
2.1. Asustus	6
2.2. Külaelanike koostöö	7
3. MAJANDUSLIKUD OLUD JA INFRASTRUKTUUR	8
3.1. Küla majanduslikud olud	8
3.2. Küla infrastruktuur	9
3.2.1. Füüsiline infrastruktuur	9
3.2.2. Sotsiaalne infrastruktuur	10
4. KÜLA KÄSITLEVAD ÕIGUSAKTID	10
5. KÜLA MUUTUMINE JA ARENGUTENTENTSID	11
5.1. Ehitustegevus	11
5.2. Ettevõtlus külas	11
5.3. Lähedal asuva keskuse mõjud	13
6. KÜLA VAJADUSED	13
7. KÜLA TULEVIKUPILTAASTAL 2019	14
7.1. Visioon	14
7.2. Elukeskkond ja infrastruktuur	14
7.3. Elanikkond	15
7.4. Ettevõtlus ja teenused	16
7.5. Riskid ja nende maandamise võimalused	16
8. ARENGUEELISTUSED JA EESMÄRGID	16
9. TEGEVUSKAVA	17
10. LISA. Nasva küla kaart-aerofoto	18

EESSÕNA

Käesolev Nasva küla arengukava aastani 2015 on koostatud külaelanike omaalgatuse korras MTÜ Nasva Küla Selts eestvedamisel. Arengukava on koostatud lähtudes vajadusest aidata kaasa külaelu arendamisele ning Nasva elu-ja looduskeskkonda väärtustavate ideede toetamisele. Arengukava koostamise käigus pandi kokku Nasva küla üldiseloomustus, mis annab ülevaate küla ajaloo ja traditsioonidest, elanikkonnast, keskkonnast ja olemasolevatest ressurssidest.

Nasva küla arengukava koostamisel on allikatena muuhulgas kasutatud järgmisi materjale:

- Arvamus asustusjaotuse muutmise kohta. Saare Maavalitsus. 05.10. 2009.
- Kaarma valla arengukava 2005-2011 (2007.a. redaktsioon).
- Kaarma valla üldplaneering aastani 2018. Eelnõu 29.07. 2009. Töö teostajad: ERKAS Pärnu Instituut OÜ, Kaarma vallavalitsus. Kuressaare-Pärnu 2008-2009.
- Kaarma valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava 2006 – 2018. Kuressaare 2006.
- Kesküla, Kalle. Nasva ajalugu. Kuressaare 2002.
- Kesküla, Kalle. Saare muuseumi kaheaastaraamat 1995-1996. Kuressaare 1996.
- Valglinnastumine ja sellest lähtuvad mõjud Kuressaare linnaregioonis: esmane analüüs ja ettepanekud planeerijatele. Tellija: Kaarma vallavalitsus. Teostaja: Positium LBS; Siiri Silm, Olle Järv, Rein Ahas. Tartu 2007.
- Valglinnastumine Kuressaare linnaregioonis. Tellija: Kaarma vallavalitsus. Teostaja: TÜ geograafia osakond; Siiri Silm jt. Tartu 2007.

Arengukava on dokument kokkulepitud ajavahemikuks piirkonna valitud arengusuundadest ja olulistest muudatustest. Arengukava ei ole lõplikult valmis dokument, vaid muutub koos ümbritseva elu ja külaelanike vajaduste muutumistega. Nasva küla elanikud või külaga muul moel seotud isikud saavad aidata kaasa küla elukvaliteedi parandamisele, andes arengukava koostajatele teada oma mõtetest, mis seonduvad küla ja selle elanike vajadustega.

1. NASVA KÜLA PAIKNEMINE, LOODUS JA AJALUGU

1.1. Küla paiknemine, loodus ja maastikulised seosed

Nasva küla asub Saare maakonnas Kaarma valla lõunaosas, maakonnakeskuse Kuressaare vahetus naabruses. Idas ja lõunas piirneb küla Liivi lahega; läänes Mändjala külaga; põhjas järvedega Mullutu laht ja Suurlaht ning Mullutu külaga; kirdes Lahekülaga ja Kuressaare linnaga. Nasva küla ulatus põhjast lõunasse on 3,7 km ja idast läände 5,7 km. Nasva küla äärmised koordinaadid on idas 22° 27' 15'', läänes 22° 21' 24'', põhjas 58° 14' 55'' ja lõunas 58° 12' 48''. Nasva küla pindala administratiivpiirides on 12,58 km².

Nasval valitseb mereline kliima. Keskmine temperatuur jaanuaris jääb 2,0°C ja 2,5°C vahele. Keskmine temperatuur juulis on 16,5°C ja 17°C vahel. Aastane sademete hulk jääb enamasti 600 ja 650 mm vahele. Lumikattega on keskmiselt 90 päeva aastas. Selliste päevade arv, mille vältel ööpäeva keskmine temperatuur on üle 0°C on 240 ja 250 vahel. Üle 15°C ööpäevase keskmise õhutemperatuuriga periood ulatub on 55 ja 60 päeva vahel. Vegetatsiooniperiood ehk selliste päevade arv, mille vältel ööpäeva keskmine õhutemperatuur on üle 5°C on 180 ja 185 vahel.

Nasva aluspõhja moodustab Ludlow'i ladestiku Paadla lade. Piirkonnas on valdavalt Limneamere setted. Pinnamoe poolest on piirkond Lääne-Eesti madaliku koosseisu kuuluv paelava, kus esineb nii aluspõhjalist kui ka pinnakattest tingitud väiksemaid pinnamoe ebatasasusi. Pinnakate on valdavalt rähkmoreen, klibu, mere- ja tuiskliiv. Mullastikus on valdavalt liigniisked leet-gleimullad. Selliseid muldi peetakse põllumajanduse seisukohast Eesti ühtedeks kõige vähem viljakateks muldadeks. Nasva kandi põhjavesi on peamiselt vettpidavate jääpaisjärvede setete veed ning on suhteliselt kaitstud, kuna savikiht on piirkonnas suhteliselt tüsedam kui mujal vallas. Põhjavee ressurss on praeguse tarbimise juures piisav.

Nasval pumbatakse merest liiva sõltuvalt jõesuudme täituvusest, 3.-5. aasta tagant. Mändjala-Järve rannast uhutakse liiv minema ja see settib Nasval. Aastas pumbatavaks mereliiva mahuks hinnatakse ca 1000 m³.

Nasvat läbib Kaarma valla veerikkaim ja suurima jõgikonnaga (306 km²) vooluveekogu Nasva jõgi, mis ühendab Mullutu suurlahte Liivi lahega. Vahetevahel kõrgete merevee seisudega voolab jõgi tagurpidi, viies merevett lahtedesse. On ka üleujutuse oht. 3 km ulatuses on jõgi laevatatav. Nasva jõgi on vähese orgaanilise aine sisaldusega.

Nasva on Kaarma valla üldplaneeringus ära märgitud väga väärtusliku maastikuna. Maastiku kultuurilis-ajaloolise väärtuse moodustavad Nasva küla, pikaajaline puhkepiirkond ning looduslikult kaunis koht. Nasva külas asub looduskaitsealune Loode tammik (puhkemetsana kaitse all juba ca 200 aastat, looduskaitse all 1955. aastast, praegune pindala 55,5 ha). Tammik on mitmete haruldaste rohttaimede kasvukoht. Sealt on leitud 14 eri liiki käpalisi. Osaliselt Nasva küla administratiivpiiridesse jääb looduskaitsealune Linnulaht, mis on rannajärv ehk endine merelaht. Linnulahe ümbrus on oluline hallhane ja sookure rändeage peatus- ja kogunemiskoht ning tähtis pesitsusala paljudele veelindudele, näiteks tutt-, hallpõsk- ja sarvikpütt, jõgi- ja randtiir, mustviires jt.

1.2. Küla ajalugu

Nasva kaluriküla tekkis samanimelise jõe kallastele 19. sajandi algul. Varasem, väga madala maa tõttu ebapüsiv asustus Nasva jõe ääres kuulus Mändjala juurde. Piirkonna esimesed elanikud võisid olla viikingid. 13. sajandil jagasid siin maid juba Riia linn ja Saare-Lääne piiskop.

Küla sündis jõe ja postimaantee ristumiskohal ümber kalarandade. Siin hakkasid tegutsema kõrtsmikud, kalamehed, kalasulased, kümnikud, kunded ning kupsad. Ajalooliselt ongi Nasva tuntud eelkõige kalasadamana. Nasva ei kujunenud tüüpiliseks Eesti hajakülaks, vaid majad ehitati ümber silla suhteliselt lähestikku. Põllumajanduse arendamiseks ei olnud Nasval tingimusi, samas Nasva jõgi oli kalarohke.

Tsaariaja lõpuks oli külas poolsada kalurite, käsitöölise ja ametimeeste majapidamist paarisaja inimesega. Nasval oli kaks kalaranda ja kaks kõrtsi; kauplus, kool ja laulukoor olid mitme küla peale, peamiselt Mändjalaga kahasse. 1970-ndate algul kasvas külaelanike arv üle tsaariaegse taseme: 1974. aastal elas Nasval 222, 1991. aastal 276 ja 2000. aastal juba 336 inimest.

Nasva Kalurite ühing loodi 1922; seltsimaja valmis 1937 ning 1939. aastal ehitati betoonsild, kuid mõlemad ehitised hävisid II Maailmasõjas. 1944. aastal põgeneti Punaarmee eest Rootsi enamikust Nasva peredest.

Nõukogude ajal oli külas kauplus, klubi, raamatukogu ja rändkino. Uus klubihoone ehitati aastal 1957; kaks aasta hiljem avati samas hoones kool. Oma maja jaoks eraldati krunt koolile aastal 1960, kuid maja jäi ehitamata.

1949. aastal moodustati Koduranna kolhoos. Maa kollektiviseeriti ja igale perele jäi 0,6 ha maad isiklikuks kasutamiseks. Kolhoosiajal valmisid mõrrakuurid, sepikoda, püüniste töökoda, paadimootorite remondi töökoda, autode garaaž-töökoda, muul, sadam kolhoosi traallaevastikule, sh. kaugpüügilaevadele. 60-ndatel ja 70-ndatel kerkisid laod ja kujunes kolhoosi tootmisbaas. Kalatsehh ehitati, kuid kasutamist ei leidnud ning seisis kaua tühjana.

Peale nõukogude aja lõppu reorganiseeriti kolhoos aktsiaseltsiks, mis peatselt lagunes pisemateks ettevõteteks. Osad neist on olnud elujõulised, suur osa aga mitte. Kalatöötajate kriis tekkis Venemaa topelttollide kehtestamisel aastal 1994. Kaluri elukutse taandumisega häabus Nasva kaluriküla põline elulaad. Mitmed ettevõtted on rännanud ühelt omanikult teisele, peamised tegevusalad on siiski seotud kalandusega.

2. KÜLAELANIKKOND JA KÜLAELANIKE KOOSTÖÖ

2.1. Asustus

Nasva küla on Kaarma vallas elanike arvult kolmas asula. 01.01.2010.a. seisuga elas Nasval 369 inimest (8,5% Kaarma valla elanikest), neist 182 naist ja 187 meest. Kuni 15 aastaseid oli 45; 16-64 aastaseid 246 ning 65 aastaseid ja vanemaid 78 inimest. Viimastel aastatel on Nasva elanikkond püsinud enam-vähem stabiilse suurusega (01.01. 2005.a. elas Nasval 363 elanikku ja 01.01. 2000.a. 336 elanikku). Trend on pigem elanikkonna juurdekasvule kui vähenemisele.

Nasva on aktiivne elamuehituspiirkond, sest elanikkonnal on suur huvi asuda elama Kuressaare lähedale maale. Üheks põhjuseks on asjaolu, et linnast väljas on elamine odavam

kui linnas. Nasva asend vahetult Kuressaare naabruses annab olulise arengueelise, sest mitmekülgsed töökohad on lähedal.

Nasva küla on Kaarma valla üks elujõulisematest küladest. Nimetatud asjaolu tingib eeskätt küla hea asukoht Kuressaare vahetus naabruses, samuti paiknemine looduskaunis kohas mere kaldal ja jõe ääres. Küla elujõulisust näitavad muuhulgas viimastel aastatel toimunud suhteliselt ulatuslik ehitustegevus ning asjaolu, et Eestis üldise rahvastiku vähenemise tingimustes ei ole Nasva küla elanikkond viimastel aastatel kahanenud.

Kaarma valla üldplaneeringuga on tehtud ettepanek luua uus tiheasustusega ala, muutes Nasva küla administratiivpiirides alevikuks. Ettepaneku aluseks on küla olemasolev asustus- ja hoonestusstruktuur, alaliste elanike arv ning valla soov asula sotsiaal-majanduslikke funktsioone ja arenguperspektiive paremini ellu viia. Samas on küla 12,58 km²-st vaid ca 2,5 km² tiheasustusala (ajalooline külasüda ja selle laiendus kahel pool Kuressaare-Sääre maanteed), mistõttu Saare maavalitsus ei pea Nasva aleviku moodustamist olemasoleval administratiivsel territooriumil õigustatuks.

2.2. Külaelanike koostöö

Nasva küla elanike koostöö suurimaks probleemiks on asjaolu, et 2006. aastal hävis tules Nasva rahvamaja. Seetõttu puudub käesoleval ajal Nasva inimeste tarvis keskne kultuuriasutus, samuti raamatukogu ja mitte-suvisel ajal sportimise võimalus. Ühise kooskäimise ruumi puudumisest hoolimata on külaseltsi liikmed viimase paari aasta jooksul hakanud tihedamini suhtlema. Suhtlemise tihendamiseks on lähiajal kavas koostada küla kodulehekülg Internetis ning kaugemas perspektiivis ehitada välja kokkusaamisruumid.

Nasva külal on käesoleval ajal kaks infotahvlit - uues bussipaviljonis ja kaupluse juures. Edaspidi on kavas enamuse infot panna välja küla koduleheküljele. Arvestades, et kõikidel küla elanikel ei ole juurdepääsu Internetile, jätkatakse olulisema info edastamist ka infotahvlitel.

Ühistest üritustest on seni olnud kõige elujõulisem küla ühine Jaanipäeva pidamine. Küla ühiseks väärtuseks on Nasva kui kaluriküla ajalugu ja maine. Siiani on toimunud endise

kuulsa Nasva kaluriküla ajaloolise väärtuse allakäik. Lähiajal on kavas esile tõsta Nasva kui kaluriküla mainet, ajaloolist tähtsust ning eraldi Nasva jõeäärse ala kui elusoone tähtsust.

Nasva elanikud on viimase mõne aasta jooksul teinud ühispoordumisi või arupärimisi järgmistes küsimustes:

- Kaarma vallavalitsuse poole seoses sooviga ehitada Nasvale klubi ja rajada Nasva küla vaba aja keskus;
- Kaarma vallavalitsusele ühisavaldus seoses Nasvale tuulegeneraatorite rajamise vastuseisuga (märtsis 2009);
- keskkonnaministri poole arupärimine seoses Nasva küla liigvee ärajuhtimise probleemiga kuna Nasva on üleujutuspiirkond (novembris 2009).

3. MAJANDUSLIKUD OLUD JA INFRASTRUKTUUR

3.1. Küla majanduslikud olud

Nasva külas on töökohad enam kui 200-le inimesele. Nimetatud näitajaga on Nasva üks enam töökohti omavaid külasid kogu Saare maakonnas. Nasvas saab tööd enam kui pool Nasva küla elanikest. Arvestades asjaolu, et Nasva asub vahetult Kuressaare naabruses, on külaelanikel suhteliselt mugav käia tööl ka Kuressaares, kus paikneb üle poole Saare maakonna töökohtadest. Kuressaare on Nasva elanike jaoks tähtsusest teine tööd andev piirkond. Kuressaare linn ja Nasva küla kokku annavad võimaluse käia tööl väga erinevate majandusharude ettevõtetes ja töötada väga laial erialaskaalal. Nimetatud asulates on töökohti nii kõrgharidusega, kesk-eriharidusega, keskharidusega kui ka vaid alghariduse inimestele. Seetõttu võib Nasva külaelanike töötegemise võimalusi pidada headeks ja mitmekülgeteks.

Nasval asub Saaremaa Tarbijate Ühistu Nasva kauplus. Peasjalikult käivad Nasva elanikud sisseoste tegemas aga Kuressaares, mille kesklinna kaubanduskeskused asuvad Nasva küla keskmest ca 7 km kaugusel. Nasval ei asu kooli, lasteaeda, perearstikeskust, postkontorit pangaautomaati ega pangakontorit, kuid kõik nimetatud asutused on Nasva elanikele kättesaadavad lähedal Kuressaares (Nasva keskusest asub nt postkontor ja lähim pangakontor ca 7 km kaugusel; lähim pangaautomaat ca 5,5 km kaugusel).

3.2. Küla infrastruktuur

3.2.1. Füüsiline infrastruktuur

Nasvat läbib riigimaanteedest kirde-edelasuunaline tugimaantee Kuressaare-Sääre (5,4 km ulatuses, sellest 2,5 km ulatuses ainult tee lõuna-poolne osa), mille asfaltkate on käesoleval ajal rahuldavas seisukorras. Lisaks on Nasval riigimaanteedest loode-kagusuunaline kõrvalmaantee Nasva sadama tee (1,6 km), mille asfaltkate on käesoleval ajal samuti rahuldavas seisukorras. Kohaliku tähtsusega teedest on Nasvas kõige olulisem lõuna-põhjasuunaline Ülejõe tänav (0,9 km). Saare maakonnaplaneering näeb ette põhiliselt rannikualasid mööda kulgeva jalgratta-marsruudi ümber Saaremaa (rahvusvaheline marsruut). Nimetatud marsruut läbib Kuressaare-Sääre tugimaanteelega ühel suunal Nasva küla.

Nasval asub eraomanduses olev meresadam Nasva sadam (EE NAS). Sadamal on külalissadama staatus ning seal asub Nasva Jahtklubi. Sadama akvatooriumi piirid on määratud Vabariigi Valitsuse 26.09.2003. a korraldusega nr 593-k42. Sadam on kantud sadamaregistrisse. 20 kaikhaga sadama sissesõidu faarvaatri maksimaalne sügavus on 1,8 m. Nasval asub ka väikelaevasadam, milleks on Nasva Jõesadam (asukohaga Nasva jõe keskjooksul). Nasval asub meresõidu navigatsiooni märkidest Nasva sadamakai tulepaak. Sadamatega seotud peamiseks probleemiks on asjaolu, et Nasva Jõesadam ei vasta nõuetele, mistõttu vajab rekonstrueerimist.

Energeetika valdkonnas on oluline, et Nasva küla läbib 35 kV elektriõhuliin. Perspektiivselt on planeeritud küla piires asuvad õhuliinid demonteerida ja asendada Kuressaare-Sääre maantee ääres 35 kV maakaabelliiniga (asukohaga kergliiklustee ja mere vahele). Nasval asuvad ka kaks 63 m kõrgust tuulegeneraatorit (koguvõimsus 1,6 MW), mis on külas üheks probleemide allikaks. Tuulegeneraatorid häirivad kohalikke elanikke tugeva müraga ja on ka visuaalselt looduskaunis külas kui inetud võõrkehad.

Nasva osa elanikest ja tootmisettevõtted on juba aastaid olnud kaetud ühisveevärgiga. Kaarma Vallavolikogu poolt 2006.a. kinnitatud „Kaarma valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava 2006 – 2018” nägi ette Nasva küla kanalisatsioonitorustiku rajamise koos kõnniteega. Reovee kanaliseerimine oli ette nähtud Läätsa küla (Salme vald) reovee-

puhastisse. Nasva-Mändjala-Keskranna küla kanalisatsioonitorustiku ehituse maksumuseks oli kavandatud 16,5 miljonit krooni, millest Kaarma valla omaosaluseks oli ette nähtud 1,1 miljonit krooni. Käesoleval ajal on Nasva küla osaliselt ühiskanalisatsioonivõrguga kaetud; toimub tööde lõpetamine.

Mobiilsideoperaatorite levialakaartide järgi on Nasval nii EMT, Tele2 kui ka Elisa võrkudes kättesaadav mobiilside 2G, samuti EDGE andmeside teenus. 3.5G sidet (HSDPA) pakub Nasval vaid Tele2. Külas on kättesaadav ka Elioni traadita internet (WiMAX).

3.2.2. Sotsiaalne infrastruktuur

Nasva küla sotsiaalne infrastruktuur on käesoleval ajal vähearenenud. Peale kaasaegse palliplatsi ei ole külal ühtegi reaalselt ühiselt kasutatavat objekti. Küla rahvamaja, mida kasutati koos naabruses asuvate Keskranna ja Mändjala külaga ühiselt, hävis 2006.a. Uue rahvamaja ehituseks külal rahalised vahendid puuduvad. Nasva jõe äärne külaplats vajab aktiivseks kasutamiseks korrastamist.

4. KÜLA KÄSITLEVAD ÕIGUSAKTID

Kaarma vallast lähtuvalt kehtivad Nasva külas järgmised õigusaktid:

- Kaarma valla üldplaneering aastani 2018;
- Kaarma valla arengukava 205-2011;
- Kaarma valla avaliku korra eeskiri;
- Kaarma valla jäätmeäitluseeskiri;
- Kaarma valla heakorra eeskiri;
- Kaarma valla ehitusmäärus.

Külaseltsi enda peamine õigusakt on MTÜ Nasva Küla Seltsi põhikiri.

5. KÜLA MUUTUMINE JA ARENGUTENTENTSID

5.1. Ehitustegevus

Nasva külas asub Kaarma valla küladest enamusest teisena 1991.a. või hiljem ehitatud hooneid. Käesoleval ajal asub Nasval üle 100 eluhoone. Valdav enamus eluhoonetest on ühepereelamud.

Veekogude (Liivi laht, Mullutu Suurlaht, Linnulaht, Nasva jõgi) ääres asuval Nasval tuleb veekogude lähedusse ehitamisel arvestada veekogudega seonduvaid ehituspiiranguid. Kaarma valla üldplaneeringuga on määratletud, et ehituse kavandamisel veekogude kallastele tuleb arvestada ranna ja kalda veekaitse-, piirangu- ja ehituskeelu võõnditega. Vastavalt Looduskaitseseadusele on Nasva jõel piiranguvööndi laius 100 m ja ehituskeeluvööndi laius 50 m. Kaarma valla üldplaneeringuga on tehtud ettepanek määrata ehituskeeluvööndiks (ettepanek ei laiene kehtestatud planeeringutes määratud ehituskeeluvööndite ulatustele):

- Nasva küla läänepiirist kuni Nasva jõeni kehtestatakse ehituskeeluvöönd 200 m tavalisest veepiirist – seoses ranna eripära arvestava asustuse suunamisega;
- Nasva jõest kuni Kuressaare lahe ja Mullutu-Loode hoiualade läänepiirini suurendatakse ehituskeeluvööndit kuni üldplaneeringuga reserveeritud elamualani – seoses ranna eripära arvestava asustuse suunamisega;
- Nasva jõe kallastel asuva kompaktse asustusega alal 25 m tavalisest veepiirist.

Kompaktselt asustatud aladel Nasva jõe kallastel on kõrgvee (ajuvee) oht. Ehitamisel tuleb arvestada sellest tulenevate piirangutega (muuhulgas ei soovitata rajada maa-aluseid keldreid).

5.2. Ettevõtlus külas

Nasva on kogu Saare maakonna ulatuses üks aktiivsemaid ettevõtluskülasid. Nasvale on registreeritud üle 20 realselt tegutseva ettevõtte, sh mitmed enam kui 20 töötajaga ettevõtted ning mitmed rahvusvahelistel turgudel tegutsevad ettevõtted. Nasva küla ettevõtete struktuur erineb oluliselt Saare maakonna keskmise küla ettevõtlusest. Enamasti tegutsevad Saare maakonna külades vaid teenindustettevõtted (peamiselt turismindusega tegelevad) või väga

väikesed tootmisettevõtted (puidufirmad jms). Nasva külas tegutsevad aga lisaks eelpoolnimetatule ka arvestatava tegevusmahuga tootmisettevõtted. Nasvasse registreeritud ettevõtted annavad tööd kokku enam kui 250-le inimesele. Küla ettevõtluse tugevusest annab tunnustust ka asjaolu, et kaks külas tegutsevat ettevõtet on suutnud juurutada rahvusvahelise ISO kvaliteedistandardi.

Ettevõtluse arengule külas on aidanud kaasa Kuressaare lähedus, paiknemine mere ääres ning aktiivsete inimeste olemasolu külas. Mere läheduse tõttu on Nasva mitmed ettevõtted seotud merendusega (väikelaevade ja paatide tootjad, kala töötlemisega seotud ettevõtted, jahisadama haldamisega tegelev ettevõtte). Merendusega seotud tootmisettevõtted on ka Nasva suurimad tööandjad. Vaatamata asjaolule, et Nasval tegutseb mitmeid sesoonsusest mittemõjutatud ettevõtteid, on ettevõtete üldine tegevus ja paljude inimeste reaalne sissetulek Nasval tugeva sesoonsusega. Seda põhjustab turismi ja mõnede merega seonduvate tegevuste hooajalisus. Ettevõtete tegevuse sesoonsusest tulenevalt on Nasval võetud suund sellise ettevõtluse eelisarendamisele, mis aitavad suurendada ettevõtlust tegevuse madalhooajal ehk mittersuvisel perioodil.

Nasval on registreeritud muuhulgas järgmised reaalselt tegutsevad ettevõtted:

- Baltic Workboats AS (ca 80 töötajat; väikeseid lootsilaevu, patrull-laevu ja muid töölaevu tootev ettevõtte; juurutanud juhtimissüsteemi standardi ISO14001; tegevus suunatud peamiselt välisurgudele);
- OÜ Saare Fishexport (ca 40 töötajat; Eesti üks suuremaid kala ja kalatoodete eksportijaid);
- OÜ Ösel Fish (üle 30 töötaja; Eesti üks suuremaid siseturule suunatud kalatoodete tootjaid);
- AS Saare Paat (purjejahtide ja mootorjahtide ehitamisega tegelev ettevõtte; juurutanud ISO9001 kvaliteedistandardi; tegevus suunatud peamiselt välisurgudele);
- Saare Frydendahl OÜ (kalavõrkude ja muude kalastusvahendite tootmisega tegelev ettevõtte; tegevus suunatud eeskätt välisurgudele);
- AS Nasva Puhastusseadmed (veevarustuse ja kanalisatsiooniteenust pakkuv ettevõtte);
- OÜ Kalamu (kala töötlemisega tegelev ettevõtte);
- AS Nasva Jahtklubi (külalissadama haldamisega tegelev ja majutusteenuseid pakkuv ettevõtte);
- AS Nasva Metall (metallkonstruktsioonide valmistamisega tegelev ettevõtte);

- OÜ Viire (puhkemaja, kala jaemüük, kalapüük).

Nasvale on registreeritud ka mitmed majutusteenuseid pakkuvad ettevõtted, kinnisvara ärimehed ja puidu väikeettevõtjad.

5.3. Lähedal asuva keskuse mõjud

Nasva asub vahetult saare maakonna keskuse, Kuressaare linna kõrval. Selline asukoht mõjutab Nasva igapäevaelu olulisel määral. Kuressaaret iseloomustavad teenuste kättesaadavus, kahe gümnaasiumi ja muude haridusasutuste olemasolu. Kuressaare linnas asub ka Kaarma valla administratiivne keskus. Paljud Nasva elanikud käivad Kuressaares tööle; linn on ka Nasva elanike peamine sisseostude tegemise ja teenuste kasutamise koht. Arvestades asjaolu, et Nasval puuduvad mitteduvisel ajal võimalused sportimiseks ja meelelahutuseks, samuti seda, et Kuressaares on sportimisvõimalused mitmekülgsed ja seal toimub palju mitmesuguseid meelelahutusüritusi, käivad Nasva elanikud Kuressaares ka sportimas ja meelelahutusüritustel.

Kuressaare tugev mõju loob Nasval olukorra, kus vajadus mitmete teenuste ja tegevuste järele kohapeal on vähene või puudub hoopis. Samas on Kuressaare tugeval mõjul Nasvale ka negatiivne mõju, sest Kuressaare mõju tõttu võib kohalik identiteet väheneda ning küla enda vajadused võivad hägustuda. Negatiivset mõju võib Kuressaare lähedus avaldada ka küla ühistegevusele, sest paljud Nasva elanikud on hõivatud ühistegevusega Kuressaares.

6. KÜLA VAJADUSED

Nasva küla peamised vajadused on vastavalt 2010.a. jaanuaris toimunud MTÜ Nasva Küla Seltsi koosolekule alljärgnevad:

1. Jõeäärse külaplatsi korrastamine ja ühisürituste organiseerimine.
2. Külale oma klubi ehitus.
3. Vaba aja keskuse arendamine.
4. Küla muuseumi rajamine.
5. Üldkasutatava paadi vettelaskmiskoha rajamine.
6. Mereäärse-jõeäärse puhkeala loomine.

7. Küla kodulehe loomine ja haldamine.
8. Külamärgi loomine.
9. Noorte vaba aja sisustamise organiseerimine.

Teistest vajadustest selgelt olulisemad on ühisüritusteks kasutatava külaplatsi korrastamine, 2006.a. maha põlenud Nasva rahvamaja asemele klubihoone rajamine ning vaba aja keskuse arendamine. Jõeäärse külaplatsi rajamine eeldab eeskätt külaelanike initsiatiivi organiseeritult platsi korrastamiseks tööd teha. Külale klubihoone rajamine eeldab aga suuremahulist investeeringut, mida ilma välise ulatusliku rahalise toetuseta ei ole Nasva külal võimalik teostada. Vaba aja keskus loodetakse valmis ehitada erinevate toetuste kaasabil.

7. KÜLA TULEVIKUPILT AASTAL 2019

7.1. Visioon

Nasva küla on 2019. aastal kaasaegne põhjamaise saare suurküla, kus on ühest küljest olemas ajastule omane infrastruktuur, kuid teisalt on säilinud vanale kalurikülale omased väärtused ning puhas ja kaunis looduskeskkond.

7.2. Elukeskkond ja infrastruktuur

- Nasva on kauni ja hoitud loodusega küla.
- Nasva rand on puhas ja regulaarselt hooldatud ning seeläbi muutunud Nasva elanikele vaba aja veetmise üheks meeliskohaks.
- Nasva küla peatänavale on rajatud paralleeltänavad.
- Kõik Nasva tänavad on asfalteeritud ja valgustatud.
- Elektri jaotusvõrku on kaasajastatud nii, et tuuled-tormid kedagi enam pimedasse ei jäta ja tootmishoonete tööd ei häiri.
- Kõik Nasval asuvad hooned on hooldatud; mitmele poole on rajatud uusi iluaedu.
- Nasval asuvad ettevõtted on oma küla elanikele jätkuvalt peamiseks töölkäimise kohaks.

- Kalanduse taandareng on peatunud, Euroopa Liidu abiga on see ettevõtluse haru jälle konkurentsivõimeline. Nasva kalameeste uus põlvkond on oma käsutusse saanud kaasaegsed püügivahendid, paadid ja kalavastuvõtuseadmed.
- Nasva firmajuhtide hea tava on oma tootmishoonete ümbrus korras hoida ja toetada küla infrastruktuuri parandamist.
- Peamised elektri õhuliinid on asendatud maa sisse viidud liinidega.
- Bussiühendus Kuressaarega on oluliselt paranenud.
- Nasva küla keskuse hoone on uus, selle asukoht aga vana – 1937.a. ehitatud seltsimaja ja 1957.a. ehitatud klubi kohal. Küla keskus on külarahva tähtsaim kooskäimise koht; sealsamas on ka ühiskasutuses olevad palliplats ja ujumisala. Küla keskuse hoones on ka kalurimuuseum ja avalik internetipunkt.
- Nasva algkool töötab taas.
- Nasva heakord on euroopalik: küla vahel ja silla lähedal jõe kallastel ei kasva enam pilliroog, bussiootepaviljon ei ole enam vandalismi objekt, prügi ei vedele poe ja klubi ümber kraavis jne.
- Nasval on tugev külakogukond.
- Soov Nasval ehituskruunt saada on paljudele endiselt ahvatlev.
- Nasva arengu kava regulaarne arutamine ja täiendamine on külaelu mitmekesistanud ning soodustanud küla arengut mitmete õnnestunud projektidega.
- Nasva on turvaline nii püsielanike kui ka külaliste jaoks.

7.3. Elanikkond

- Nasva elanike arv läheneb 400-le.
- Külas on kasvav hulk noori inimesi ja lapsi.
- Kõrghariduse omandanud Nasvast pärit noored eelistavad peale haridustee lõppu pöörduda tagasi kodukülla, et oma teadmisi ja oskusi rakendada Nasva hüvanguks.
- Külaelanike omavahelised suhted on sõbralikud ja elanikud aitavad üksteist.

7.4. Ettevõtlus ja teenused

- Nasva küla ettevõtlus on mitmekesine. Lisaks traditsioonilistele kalastamisega või merendusega seotud ettevõtetele ja turismiettevõtetele tegutseb külas ka Eesti külade jaoks ebatüüpilisi ettevõtteid, näiteks kaasaegseid keskkonnasõbralikke tehnoloogia-ettevõtteid.
- Turismimajandust on edasi arendatud mitmekesistamisega aktiivturismi suunas nii, et on vähenenud hooajalisuse mõju. Huvilistele pakutakse paadisõidu võimalust Nasva läheduses merel ja / või Nasva jõel.
- Nasva sadama akvatooriumit on süvendatud nii palju, et see suudab vastu võtta ka suuremaid jahte ja keskmise suurusega laevu.

7.5. Riskid ja nende maandamise võimalused

- Nasval jääb noori ja seeläbi tulevikuperspektiivi vähemaks. Riski vältimiseks tuleb Nasval pakkuda noortele sobivaid tegutsemisvõimalusi ning tagada laia valikuvõimalusega töökohtade olemasolu Nasvas või Kuressaares. Seejuures on oluline pöörata tähelepanu lastega perede vajadustele, näiteks lasteaed-alkooli olemasolule külas.
- Nasva muutub liiga populaarseks elamispiirkonnaks, mistõttu ehitatakse täis peaaegu kõik looduslikud maastikud. Riski maandamiseks tuleb kehtestada ranged, Nasva mitmekülgset säilitavad nõuded uutele ehituspiirkondadele ning ehitistele.

8. ARENGUEELISTUSED JA EESMÄRGID

Nasva küla peamiseks arengueesmärgideks on

- Nasva klubi ehitamine (kuulub Nasva küla arengueelistuste hulka ja on ära märgitud ka Kaarma valla arengukavas);
- Jõeäärse külaplatsi korrastamine (kuulub Nasva küla arengueelistuste hulka);
- Nasva vaba aja keskuse rajamine (kuulub Nasva küla arengueelistuste hulka);
- kergliiklustee rajamine üle Nasva jõe (ei kuulu Nasva küla arengueelistuste hulka, kuid on ära märgitud Kaarma valla arengukavas);

- Nasva sadama rekonstrueerimine (ära märgitud ka Kaarma valla arengukavas kui valla üks prioriteetsetest eesmärkidest);
- Nasva sadama faarvaatri süvendamine (kuulub Nasva küla arengueelistuste hulka ja on ära märgitud ka Kaarma valla arengukavas).

9. TEGEVUSKAVA

Alljärgnevalt on esitatud Nasva küla arendamise tegevuskava aastani 2013 (lähemaks neljaks aastaks).

Aeg	Arendustegevus
2010	Nasva jõeäärse külaplatsi korrastamine
2010-2012	Nasva küla vaba aja keskuse väljaehitamine
2010	Nasva küla sümboolika (märgi) ja kodulehe loomine
2011	Nasva küla muuseumi rajamisega alustamine
2012	Üldkasutatava paadi vettelaskmiskoha rajamine.
2013	Nasva külale oma klubi ehitustegevuse alustamine
2013	Mere- ja jõeäärse puhkeala loomine.

10. LISA. Nasva küla kaart-aerofoto

